

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060205

DOM
2014-03-26
Stockholm

Mål nr
F 7365-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-07-15 i mål nr F 4648-12, se bilaga

KLAGANDE

Affärsverket Svenska Kraftnät, 202100-4284

Ombud: B P

MOTPART

E.ON Elnät Sverige AB, 556070-6060

Ombud: J L och A R

SAKEN

Ledningsrätt för kraftledning (Sydvästlänken) från Värnamo till Ljungby kommungräns

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1128645

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Affärsverket Svenska Kraftnät (Svenska Kraftnät) har yrkat i första hand att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa Lantmäteriets beslut. I andra hand har Svenska Kraftnät yrkat att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning i sak. Vidare har Svenska Kraftnät yrkat att mark- och miljödomstolens beslut avseende rättegångskostnader ska upphävas.

E.ON Elnät Sverige AB (E.ON) har bestritt ändringsyrkandena och har för egen del yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Svenska Kraftnät har anfört bl.a. följande. Den omständigheten att någon är innehavare av en nyttjanderätt på en fastighet som berörs av en ledningsrättsåtgärd innebär inte per automatik att dennes rätt berörs i sådan utsträckning att nyttjanderättsinnehavaren ska betraktas som sakägare. Mark- och miljödomstolen har helt avstått ifrån att bedöma frågan om E.ON:s rätt berörs på ett sådant sätt att bolaget är att betrakta som känd sakägare.

Svenska Kraftnäts och E.ON:s ledningsrätter kan utövas parallellt och den tillkommande ledningsrätten kan inte anses rubba eller inskränka E.ON:s rättigheter. Därför kan inte heller E.ON anses vara berörd av det överklagade ledningsrättsbeslutet på ett sådant sätt att E.ON ska anses vara sakägare vid förrättningen. E.ON:s överklagande till mark- och miljödomstolen hade således bort avvisas.

Lantmäteriet har kallat samtliga berörda fastighetsägare till sammanträdet med en skriftlig kallelse. Såvitt avser nyttjanderättshavare har dessa delgivits genom kungörelse dels i Post- och Inrikes Tidningar, dels genom annons i en lokaltidning. Lantmäteriet har valt att inte betrakta nyttjanderättshavare som kända sakägare förrän de anmält att de anser sig ha en sådan rätt som berörs av en eventuell ledningsrätt. Det är inte säkert att alla som innehar nyttjanderätter på de fastigheter som berörs av ansökan kommer att beröras av ledningsåtgärden och ledningsrättsbeslutet på ett

sådant sätt att de ska anses vara sakägare. Det är därför rimligt att betrakta samtliga nyttjanderättshavare som okända sakägare vid delgivning av kallelserna. E.ON har således blivit kallad till förrättningen på ett korrekt sätt.

E.ON Sverige AB har kallats skriftligen i egenskap av fastighetsägare i ärende G12150. Ärende G12150 och F12214 har handlagts gemensamt och kallelsen har avsett ett gemensamt sammanträde för båda förrättningarna. I mejlkorrespondensen inför ledningsrättsbeslutet har P H företrätt såväl E.ON som dess moderbolag E.ON Sverige AB. I och med att moderbolaget fått en kallelse till sammanträdet har E.ON uppenbarligen också fått kännedom om kallelsen. E.ON har också, innan sammanträdet, framställt liknande yrkanden till Lantmäteriet som E.ON framställer i denna process. E.ON har således haft möjlighet att hävda sina intressen under Lantmäteriets handläggning. Lantmäteriet har också tagit ställning till E.ON:s yrkade föreskrifter. Skäl för undanröjande av Lantmäteriets beslut på den grunden att E.ON inte givits möjlighet att närvara vid Lantmäteriets handläggning och där hävda sina intressen föreligger således inte. Mark- och miljödomstolen hade bort pröva E.ON:s yrkande i sak istället för att återförvisa förrättningen till Lantmäteriet. Det krävs ingen ytterligare utredning från Lantmäteriet för att avgöra tillåtligheten av E.ON:s yrkanden.

Mark- och miljööverdomstolen bör kunna pröva E.ON:s föreslagna föreskrifter trots att mark- och miljödomstolen inte prövat dessa i sak. För det fall Mark- och miljööverdomstolen anser sig vara förhindrad att göra detta bör mark- och miljödomstolens dom undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning i sak.

Kostnadsansvaret i 16 kap. 14 § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988) gäller endast sakägare som avstår mark eller särskild rättighet. Med hänsyn till att E.ON inte har deltagit vid förrättningen är det inte heller visat att dess rätt berörs på ett sådant sätt att bolaget kan betraktas som sakägare eller att det avstår någon särskild rättighet. Utgångspunkten måste vara att olika nyttjanderätter på fastigheter kan utövas parallellt och det har inte i detta ärende framkommit något som innebär att E.ON kan anses avstå någon särskild rättighet. Svenska Kraftnät bör inte heller kunna åläggas att

betala rättegångskostnader i ett mål där mark- och miljödomstolen inte har prövat överklagandet i sak utan återförvisat målet på formella grunder. Svenska Kraftnät är därmed inte skyldigt att ersätta E.ON för dess rättegångskostnader.

E.ON har anfört bl.a. följande. Redan det förhållandet att ny ledningsrätt upplåts i mark som är upplåten med ledningsrätt eller servitut till förmån för E.ON innebär att bolaget är berört på ett sådant sätt att det är att betrakta som sakägare. Det är uppenbart att E.ON:s särskilda rätt berörs av att det upplåts ledningsrätt för en ledning som korsar E.ON:s ledningar eller som förläggs i nära anslutning därtill. Utbyggnaden av Sydvästlänken har hittills inneburit att E.ON vidtagit ombyggnadsåtgärder avseende ett hundratal av sina ledningar där dessa berörs av Sydvästlänken. Genom upplåtelsen av ledningsrätt påverkas därför förutsättningarna för hur E.ON kan utöva sina rättigheter i berörda fastigheter. Svenska Kraftnäts sökta ledningsrätt såväl rubbar som inskränker E.ON:s rättigheter.

Delgivning genom kungörelse förutsätter att E.ON skulle vara att betrakta som s.k. okänd sakägare i målet. Kända sakägare ska alltid delges kallelse med ordinär delgivning. E.ON är att betrakta som känd sakägare. Svenska Kraftnät har god kännedom om i vilken omfattning E.ON:s rättigheter är berörda bl.a. med hänsyn till ombyggnadsåtgärderna där parterna haft kommunikation angående utförandet av dessa. E.ON har även varit omnämnd i såväl ansökan om ledningsrätt som ansökan om koncession. Uppgiften om att E.ON är rättighetshavare har därmed varit tillgänglig för Svenska Kraftnät och det har ålegat Svenska Kraftnät att vid sin ansökan om ledningsrätt ange E.ON såsom sakägare i enlighet med 4 kap. 8 § fastighetsbildningslagen. Det ingår även i Lantmäteriets utredningsskyldighet att kontrollera och kalla de sakägare som framgår av deras register vilket innebär att Lantmäteriet ska kontrollera det digitaliserade system för fastighetsinformation som myndigheten förfogar över.

Sammanfattningsvis är det inte tillräckligt att kalla E.ON genom kungörelsedelgivning utan bolaget skulle ha blivit kallat genom ordinär delgivning. Genom detta felaktiga förfarande har E.ON inte beretts möjlighet att ta sin rätt tillvara vid lantmåteriförrättningen och ska därmed anses ha lidit förfång. Det förhållandet att E.ON framställt yrkande hos Lantmäteriet läker inte den formella bristen i förfarandet.

E.ON kan inte under några omständigheter anses ha tagit del av kallelsen genom en kallelse som gått till moderbolaget.

Genom att inte ha blivit kallad till förrättningen har E.ON inte beretts möjlighet att såväl framföra yrkanden som att framföra några övriga synpunkter i förrättningen. För att uppnå rättelse av denna felaktiga handläggning ska målet återförvisas till Lantmäteriet då denna brist inte utan olägenhet kan rättas i efterhand. Varken mark- och miljödomstolen eller Mark- och miljööverdomstolen kan och/eller bör besluta i frågan om aktuella föreskrifter i förevarande fall. En sådan prövning i Mark- och miljööverdomstolen skulle strida mot instansordningens princip.

Svenska Kraftnäts tolkning av förutsättningarna för kostnadsansvaret för rättegångskostnader i mål om ledningsrätt är inte korrekt. Det saknar betydelse om E.ON har avstått från mark eller särskild rättighet eller om mark- och miljödomstolen valt att inte pröva överklagandet i sak.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 18 § ledningsrättslagen (1973:1144) är innehavare av särskild rätt till fastighet, som inlöses eller på annat sätt tas i anspråk för ledningsändamål, sakägare vid förrättningen, om hans eller hennes rätt berörs.

Kända sakägare ska kallas till det första sammanträdet under förrättningen (4 kap. 18 § fastighetsbildningslagen). Kallelse behövs dock inte, om det kan antas att sakägare ändå infinner sig. Om det finns anledning att anta att det finns okända sakägare ska kallelse utfärdas även på dessa. Delgivning med okända sakägare sker genom kungörelse i den ordning som föreskrivs i 49 § delgivningslagen (2010:1932).

Vid upplåten ledningsrätt och officialservitut bör det för lantmätaren normalt sett framgå vilket utrymme på den tjänande fastigheten som belastas med dessa rättigheter. Innehavare av sådana rättigheter bör därför anses som kända sakägare under förutsättning att dennes rätt också berörs. När ny ledningsrätt upplåts i mark där det redan finns befintliga ledningar som upplåtits med ledningsrätt eller servitut och den

nya ledningsrätten korsar eller dras nära intill redan existerande ledningsrätter eller servitut, måste innehavaren av den existerande rättigheten anses vara berörd på ett sådant sätt att denne är att anse som sakägare vid förrättningen.

E.ON har uppgett att bolaget äger befintliga kraftledningar med därtill hörande rättigheter inom det utrymme som i förrättningen upplåts med ledningsrätt åt Svenska Kraftnät och att Sydvästlänken kommer att korsa eller förläggas nära intill E.ON:s befintliga ledningar. Svenska Kraftnät har inte bestritt detta, men anfört att rättigheterna kan utövas parallellt. Med hänsyn till att Sydvästlänken kommer att korsa eller förläggas nära intill E.ON:s befintliga ledningar är E.ON att betrakta som sakägare vid förrättningen. Av utredningen i målet framgår att i vart fall vissa av E.ON:s rättigheter har upplåtits med ledningsrätt eller är officialservitut. Vid detta förhållande är E.ON, såvitt avser fastigheter där bolaget innehar sådana rättigheter, att anse som känd sakägare och borde ha kallats till förrättningen genom ordinär delgivning.

Av Lantmäteriets akt framgår att E.ON Sverige AB (moderbolaget) såsom fastighetsägare till Rörstorp 6:33 kallats till Lantmäteriets förrättning. Moderbolaget har per e-post till Lantmäteriet framfört yrkande om att E.ON Elnät, som ägare av befintligt elnät som blir berört av den nya ledningsrätten, skulle vilja ha en formulering i beslutsprotokoll eller i ledningsrättsbeslutet som reglerar bolagets merkostnader till följd av att den nya rättigheten kan inskränka/fördyra bolagets ledningsarbeten. Lantmäteriet har prövat yrkandet och avslagit det.

Även om E.ON inte har blivit kallad till förrättningen har moderbolaget vid förrättningen framställt ett yrkande på E.ON:s vägnar som i sak överensstämmer med det yrkande som E.ON vill få prövat om målet återförvisas till Lantmäteriet. E.ON har inte angett på vilket annat sätt bolaget ska ha lidit förfång genom att inte ha blivit kallat till förrättningen. Med hänsyn till att Lantmäteriet i det överklagade beslutet också har prövat E.ON:s yrkande har det inte funnits anledning att återförvisa målet till Lantmäteriet. Mark- och miljödomstolen borde i stället ha prövat E.ON:s andrahandsyrkande om att förena ledningsrättsbeslutet med en särskild föreskrift.

Mark- och miljödomstolens dom bör således undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt handläggning.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång saknas skäl att ta ställning till Svenska Kraftnäts överklagande avseende rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen samt E.ON:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen. Frågan om rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen och Mark- och miljööverdomstolen ska enligt 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken prövas av mark- och miljödomstolen i samband med den fortsatta prövningen av målet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Liselotte Rågmark, tekniska rådet Cecilia Undén samt hovrättsråden Åsa Marklund Andersson och Malin Wik, referent.

Föredragande har varit Åsa Talvik.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-07-15
meddelad i
Växjö

Mål nr F 4648-12

KLAGANDE

E.ON Elnät Sverige AB

Ombud: J L

Ombud: A R

MOTPART

Svenska Kraftnät

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäterimyndighetens i Växjö beslut 2012-11-06 i ärende nr F12214, se bilaga 1

SAKEN

Ledningsrättsförrättning för kraftledning (Sydvästlänken) berörande sträcka från Värnamo till Ljungby kommungräns.

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen undanröjer den del av lantmäterimyndighetens beslut där den nybildade ledningsrätten berör de områden av X, Y, Z och X1 som redan är upplåtna med ledningsrätt eller servitut till för-mån för E.ON Elnät Sverige AB och återförvisar den delen av målet till lantmäteri-myndigheten för fortsatt handläggning, varvid E.ON Elnät Sverige AB är sakägare vid förrättningen.

Dok.Id 253877

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

Svenska Kraftnät ska ersätta E.ON Elnät Sverige AB för rättegångskostnader med 17 917 kronor avseende ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

Mark- och miljödomstolens inhibitionsbeslut den 7 december 2012 ska inte längre gälla.

BAKGRUND

Lantmäterimyndigheten (LM) meddelade den 6 november 2012 ledningsbeslut avseende en markförlagd 320 kV likströmsledning, beslut om förtida tillträde och förskott på ersättning. LM beslutade även att ledningsbeslutet får verkställas utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft. När ledningsarbetet är slutfört samt besiktning och värdering till grund för ersättningsbeslutet har utförts kommer LM att kalla till nytt sammanträde för att meddela ersättningsbeslut.

E.ON Elnät Sverige AB (E:ON) har överklagat beslutet.

Mark- och miljödomstolen har den 7 december 2012 förordnat att beslutet om förtida tillträde, intill dess att målet har avgjorts eller annorlunda förordnats, inte ska gälla såvitt avser ledningens sträckning över X och Y, Z och X1.

YRKANDEN M.M.

E.ON har i första hand yrkat att ledningsbeslutet och beslutet om förtida tillträde undanröjs och att förrättningen i sin helhet återförvisas till LM och i andra hand att i ledningsbeslutet ska följande föreskrivas rörande ledningen:

”När ägaren av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning skall utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledningsrättshavarens ledning skall ledningsrättshavaren genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ledningsrättshavaren svarar för kostnaderna härför samt för de merkostnader som uppkommer för ägaren av den första ledningen till följd av de anvisade skyddsåtgärderna.”

”När ledningsrättshavaren skall utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning skall ägaren av den första ledningen genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ledningsrättshavaren svarar för kostnaderna härför samt för de

merkostnader som uppkommer för ledningsrättshavaren till följd av de anvisade skyddsåtgärderna.”

I tredje hand har E:ON yrkat att i ledningsbeslutet ska följande föreskrivas rörande ledningen:

”När ägaren av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning skall utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledningsrättshavarens ledning skall ledningsrättshavaren genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärder vid arbetets utförande. Ägaren av den första ledningen skall inte svara för några kostnader för dylika åtgärder eller för merkostnader till följd av dylika åtgärder.”

”När ledningsrättshavaren skall utföra arbeten på sin ledning i närheten av ledning som är anlagd före ledningsrättshavarens ledning skall ägaren av den första ledningen genom sakkunnig personal anvisa eller vidta lämpliga skyddsåtgärdervid arbetets utförande. Ägaren av den första ledningen skall inte svara för några kostnader för dylika åtgärder eller för merkostnader till följd av dylika åtgärder.”

E.ON har även yrkat ersättning för rättegångskostnader.

E.ON har som grund för överklagandet anfört i huvudsak följande. Bolaget är innehavare av särskild rätt till fastighet och på denna grund sakägare vid förrättningen (18§ ledningsrättslagen, fortsättningsvis: LL). Bolaget har dock inte fått möjlighet att ta sin rätt tillvara vid förrättningen. Bolaget har således inte getts möjlighet att framföra det yrkande som nu ska prövas av mark- och miljödomstolen. Detta kan inte utan olägenhet rättas av mark- och miljödomstolen. LM:s beslut ska därför undanröjas och förrättningen återförvisas till LM för förnyad handläggning.

E.ON:s andra- och tredjehandsyrkanden utgör sådana särskilda föreskrifter som avses i 22 § andra stycket p. 7 Ledningsrättslagen (LL) där det föreskrivs att ledningsbeslutet ska uppta de övriga föreskrifter rörande ledningen som med hänsyn till förhållandena är påkallade. Alla materiella avgöranden ska tas upp i ledningsbe-

slutet med undantag för de avgöranden som rör ersättningsfrågor. Det är viktigt att skilja på kostnad, som kan beskrivas som en utgift, och ersättning som kan beskrivas som en kompensation eller skadestånd. Bolaget yrkar inte att kostnaden ska anges till visst belopp utan yrkandena avser endast en fördelningsmodell för kostnader som ska gälla under upplåtelsen. De av E.ON yrkade föreskrifterna (andra- och tredjehandsyrkandena) kan därför tas in i själva ledningsbeslutet. Föreskrifterna kan ses som en kodifiering av vad som redan gäller när ledningar korsar varandra. De är sådana särskilda bestämmelser som kan innefattas i ledningsbeslutet enligt 22 § andra stycket p 7 LL. Detta stämmer väl överens med den s.k. prioritetsprincipen.

Svenska Kraftnät har bestritt överklagandet och yrkat att LM:s beslut fastställs, alternativt att eventuella oklarheter avhjälps av mark- och miljödomstolen med stöd av 16 kap 12 § fastighetsbildningslagen (FBL).

Svenska Kraftnät har i huvudsak anfört följande. Regeringen har meddelat linjekoncession för ledningen. Koncessionsbeslutet är därför enligt 11 § LL styrande för ledningens sträckning utan hinder av 6 – 10 §§ LL. Det råder inte heller någon tvist om ledningens sträckning eller om ledningsrättsupplåtelsen i sig. Det saknas därför skäl att undanröja ledningsbeslutet och beslutet om förtida tillträde. Att det funnits korsande ledningar har varit känt för LM och Svenska kraftnät och detta har beaktats vid ledningsrättsupplåtelsen. Domstolen kan enligt 16 kap 12 § FBL pröva E.ON:s nu framställda justerade yrkanden om särskilda föreskrifter. Endast om detta inte kan ske utan olägenhet ska undanröjande och återförvisning beslutas. Det framgår inte av överklagandet vilka olägenheterna skulle vara om domstolen prövar dessa yrkanden om föreskrifter som första instans.

Andra- och tredjehandsyrkandena innefattar avgörande i ersättningsfrågor som rör ersättning för framtida skador. Detta går utöver vad ett ledningsbeslut kan omfatta enligt 13 b § LL. Dessa yrkanden innefattar dessutom förpliktelser för tredje man. En grundläggande princip för ledningsrätt är att rättigheten inte kan innehålla en positiv förpliktelse för den tjänande fastigheten eller tredje man.

LM:s beslut omfattar inte prövning av ersättning för intrång och andra skador. Ersättning för intrång i annans ledningsrätt hanteras senare av LM i ett beslut som kan överklagas i särskild ordning. Begreppet ersättning enligt LL avser ersättning för skada. Med skada avses såväl intrångsersättning som ren kostnadstäckning. Som andrahands- och tredjehandsyrkandena är utformade skulle ledningsbeslutet indirekt även omfatta en delprövning av sådana ersättningsfrågor som ska avgöras särskilt vid senare tillfälle. Detta är inte förenligt med LL:s ersättningsbestämmelser (13 b § LL och prop. 1991/92:127, sid 56).

När två ledningsrätter rent tekniskt kan verkställas parallellt saknas skäl att tillämpa någon princip som ger den ena rätten prioritet framför den andra. I avsaknad av ledningskorsningsavtal kommer eventuella framtida ansvarsfrågor att avgöras med tillämpning av dispositiv rätt och då närmast skadeståndslagen och allmänna skadeståndsrättsliga principer. Prioritetsprincipen har inte kodifierats i lag vad avser ledningshavares inbördes ansvar vid ledningskorsningar och kan därför inte anses gälla. Motstridiga intressen i ledningens sträckning har bedömts i koncessionsbeslutet och eventuella skador kommer att ersättas genom beslut om engångsersättning enligt LL och expropriationslagen i den mån ersättningsgill skada anses ha uppkommit. Lagstöd och skäl saknas att föregå en sådan bedömning genom att reglera kostnadsfördelningen särskilt redan i ledningsbeslutet.

E.ON har i genmäle i huvudsak anfört följande. Tidigare framförda yrkanden kvarstår. Svenska Kraftnäts påstående att det inte torde vara möjligt att inom ramen för ett beslut om ledningsrätt besluta om positiva förpliktelser för den tjänande fastigheten eller tredje man bestrids. Det kan inte heller vitsordas att de yrkade föreskrifterna innehåller en positiv förpliktelse. Likaså bestrids att E.ON i förevarande situation skulle vara att betrakta som tredje man. Eftersom bolaget är innehavare av en befintlig ledning som berörs av ledningsbeslutet kan det inte betraktas som tredje man.

Koncessionsbeslutet fråntar inte LM dess skyldighet att se till att E.ON kan ta sin rätt tillvara på förrättningssammanträdena. Bolaget har inte något att erinra mot

ledningsbeslutet som sådant utan mot villkoren i beslutet. Koncessionsbeslutet kan oavsett bifall till bolagets yrkanden verkställas enligt sin lydelse.

De yrkade föreskrifterna avser inte ersättning utan är en fråga om ansvarsfördelning och kostnadsfördelning till undvikande av skador, och inte en reglering av framtida skador. Eftersom det inte är fråga om skador eller ansvar för skador så är inte skadeståndslagen tillämplig. Skyddsföreskrifterna innebär inte heller att LM ska ta ställning till något belopp.

Prioritetsprincipen är en sådan allmän rättsprincip som gäller utan stöd i lag och innebär att den ledningsrättshavare som innehar en befintlig ledning på en fastighet har en särställning. Föreskrifterna avser inte ansvarsfrågor för skador varför skadeståndslagen inte är tillämplig. E.ON anser därför att det är angeläget att reglera förhållandet mellan nya och befintliga ledningar i ett ledningsbeslut. Stöd för denna inställning finns i 22 § andra stycket p 7 LL. Föreskrifterna har därför stöd i såväl lag som i branschen vedertagen praxis. Det är inte rimligt att lägga ett ansvar på E.ON för kostnader som tidigare, innan Svenska kraftnäts ledning tillkom, överhuvudtaget inte kunnat uppstå.

Svenska Kraftnät vidhåller vad som tidigare anförts och tillägger i huvudsak följande med anledning av E.ON:s senaste yttrande. LM har kallat samtliga berörda fastighetsägare, däribland E.ON Sverige AB, till sammanträdet med skriftlig kallelse. E.ON har genom kungörelsedelgivningen blivit kallad till förrättningen på korrekt sätt. E.ON har uppenbarligen fått kännedom om kallelsen till moderbolaget och även, innan sammanträdet, framställt motsvarande, eller i vart fall liknande, yrkanden till LM som det framställer i denna process. LM har tagit ställning till yrkandena men funnit att det inte finns stöd i lagen för att ta in dessa föreskrifter. Det saknas därför skäl att undanröja LM:s beslut på den grunden att E.ON inte givits möjlighet att närvara vid LM:s handläggning och där hävda sina intressen.

Svenska kraftnät anser inte att det är någon skillnad på E.ON:s andra- och tredjehandsyrkanden. Båda yrkandena innefattar ett förtida ersättningsbeslut som inte är

tillåtet enligt 13 b § LL. Ledningsrätt kan endast upplåtas i fast egendom och inte i t ex annan ledningsrätt (12 § LL). Därför kan endast fastighetsägare bli föremål för positiva förpliktelser i ett ledningsbeslut. I den bemärkelsen är således E.ON att anse som tredje man helt oavsett om E.ON är sakägare eller inte. Någon möjlighet att föreskriva positiva förpliktelser för E.ON i ledningsbeslutet torde därför inte föreligga.

E.ON:s föreslagna föreskrifter strider mot 13 b § LL. Därför har det ingen betydelse, som E.ON gör gällande, att LM enligt 22 § andra stycket p 7 LL har rätt att besluta om vad som i övrigt behöver föreskrivas rörande ledningen. E.ON:s egen argumentation visar att E.ON:s syfte faktiskt är att , i strid med 13 b § LL, reglera ansvars- och ersättningsfrågor redan i ledningsbeslutet.

Prioritetsprincipen är inte en sådan allmän rättsprincip som gäller utan stöd i lag. Någon bestämmelse om att en äldre ledningsrätt ska ges företräde framför en senare tillkommen ledningsrätt finns inte reglerad i lag. I de fall då det enligt koncessionsbeslut, eller efter en bedömning enligt 6 – 10 §§ LL, framkommit att det är lämpligt att en ny ledning ska korsas en befintlig ledning, finns inga skäl till varför den ena ledningen ska ha en särställning framför den andra.

Svenska Kraftnät bestrider att E.ON:s föreslagna föreskrifter skulle utgöra branschpraxis. Att någon LM vid något tillfälle valt att som föreskrift hänvisa till en skrivelse av E.ON innebär inte att det har utvecklats en branschpraxis.

Svenska Kraftnät bestrider att verket skulle vara skyldig att ersätta E.ON för dess rättegångskostnader. Enligt 29 § LL ska 16 kap 14 § andra stycket FBL tillämpas vid överklagande av ledningsbeslut. Kostnadsansvaret gäller endast sakägare som avstår mark eller särskild rättighet. Det har inte framkommit något som innebär att E.ON kan anses avstå någon särskild rättighet. Svenska Kraftnät kan inte heller vitsorda det av E.ON yrkade beloppet avseende rättegångskostnader. E.ON har överklagat ett stort antal av LM:s beslut och yrkar ersättning med samma belopp i alla mål trots att det i princip endast är målnumren som ändras i förhållande till ytt-

randena i övriga mål. Svenska kraftnät överlåter till mark- och miljödomstolen att avgöra vad som är skäligen kostnader.

DOMSKÄL

Innehavare av särskild rätt till fastighet, som inlöses eller på annat sätt tas i anspråk för ledningsändamål, är sakägare vid förrättningen, om hans eller hennes rätt berörs (18 § LL). Med särskild rätt menas enligt prop. 1973:157, sid 109, nyttjanderätt, servitut och rätt till elektrisk kraft samt liknande rätt. E.ON har åberopat avtalsservertut avseende 20kV jordkabel i Y och Z och 20 kV luftledning i X samt ledningsrätt avseende 50 kV luftledning i X1. Mark- och miljödomstolen finner att E.ON i egenskap av innehavare av dessa rättigheter är sakägare vid förrättningen.

Enligt 16 § LL ska 4 kap 1-24 §§ FBL tillämpas vid förrättning enligt LL. Enligt 4 kap 18 § FBL ska samtliga kända sakägare kallas till första sammanträdet. Kallelse behövs dock inte, om det kan antas att sakägaren ändå infinner sig. Enligt sakägar-/delgivningsförteckningen är E.ON Elnät Sverige AB inte kallat till förrättnings-sammanträdet. Enligt närvarolistan i förrättningsakten har inte heller något ombud för bolaget varit närvarande vid sammanträdet.

E.ON Sverige AB är upptaget i sakägar-/delgivningsförteckningen i egenskap av ägare till Y1. P H har med E-post framfört ett yrkande som i förrättningsakten är infört som aktbilaga YR2. Av såväl postadress som E-postadress framgår att P Hs arbetsgivare är E.ON Sverige AB. I förrättningsprotokollet, aktbilaga PR1 i förrättningsakten, kommenterar förrättningslantmätaren P Hs yrkande. Det framgår där att förrättningslantmätaren har uppfattat yrkandet som ett yrkande från E.ON Elnät Sverige AB. Bolaget var därför en känd sakägare som skulle ha kallats till förrättnings-sammanträdet. Denna brist kvarstår trots att LM har använt kungörelsedelgivning. Domstolen noterar att P H har framfört ytterligare ett yrkande, infört som bilaga till aktbilaga YR2. Det kom dock inte in till LM förrän den 26 november 2012, dvs efter att lednings-

beslut och beslut om förtida tillträde hade meddelats. Inget av yrkandena är identiskt med det yrkande som E.ON vill ha prövat i mark- och miljödomstolen.

Rätten att lägga jordkabel inom det område som linjekoncessionen visar är inte ifrågasatt av E.ON. Koncessionsbeslutet är redovisat på en karta i skala 1:50 000 där strecket är nästan en millimeter brett. Det innebär att koncessionen gäller inom ett cirka 40 meter brett område, dvs betydligt bredare än det utrymme som LM upplåtit med ledningsrätt. Koncessionen är dessutom förenad med en rad villkor som tyder på att jordkabelns exakta läge inte är fastlagt genom koncessionsbeslutet.

E.ON har i målet redovisat tre kraftledningsservitut i X, Y och Z samt en ledningsrätt i X1. Bolaget har fog för sitt förstahandsyrkande att ledningsbeslutet och beslutet om förtida tillträde ska undanröjas. Detta gäller dock endast i de delar besluten rör de områden av ovannämnda fastigheter som är upplåtna med servitut respektive ledningsrätt. Om, och i så fall på vilket sätt, den nybildade ledningsrätten till förmån för Svenska Kraftnät påverkar den särskilda rätt som E.ON har i fastigheterna måste utredas vidare. Domstolen kan därför inte med stöd av 16 kap 12 § FBL läka denna brist i förrättningen. Det överklagade beslutet ska därför undanröjas och återförvisas till LM i enlighet med vad som framgår av domslutet.

När det gäller rättegångskostnader hänvisas i 29 § LL till 16 kap 14 § andra stycket FBL. Enligt detta lagrum ska sakägare få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. E:ON har dessutom vunnit detta mål. Mark- och miljödomstolen har tre mål avseende den aktuella ledningen (F 4560-12, F 4648-12 och F 4649-12). Dom i mål F 4560-12 meddelades den 28 juni 2013 och dom i övriga två mål meddelas den 15 juli 2013. I de två sistnämnda målen var yrkandena desamma. Enda skillnaden var att de avsåg ledningssträckor i olika län. Yrkanden och argumentation i mål nr F 4560-12 var i huvudsak densamma. Enligt domen i det målet ska Svenska Kraftnät ersätta E.ON för rättegångskostnader med 35 833 kr plus moms. E.ON har ingivit kostnadsräkningar på detta belopp även i övriga två mål. Mark- och miljödomstolen finner skäligt att denna kostnad ska avse båda målen tillsam-

mans. Då E:ON dessutom såsom aktiebolag är redovisningsskyldigt för moms, bestämmer domstolen ersättningen till 17 916 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 5 augusti 2013.

Lena Pettersson

Åke Pettersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lena Pettersson, ordförande, och tekniska rådet Åke Pettersson.